ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ—ԹԻՒ 559 | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՇԱԲԱԹ, 1898 ՕԳՈՍՏՈՍ ... | 17 ՐԷՊԻՒԼ ԱՒԱԼ 1316 | 22 ... 1314 | Բ. ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 559

"بوزانتيون"
ارمنيجه يومى وسياسى غزته. صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى باب عالى جاده سى ٢٣-٢٥ نومرولى
دائرۂ مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ
ԶԻՆԸՆԿԷՑՈՒԹԵԱՆ ԱՌԱՋԱՐԿԻՆ ԱՌԹԻՒ

[Թրգ. «Մէ...», 29 Օգոստ., ԲԾ.]

«Այսօր կ'հրատարակենք ամբողջ պատճէնը կարեւոր առաջարկին զոր Ռուսիոյ Կայսրն հաղորդել տուած է Տէրութեանց ներկայացուցիչներուն։ Մեր երկրին համար գոնէ կրնանք ըսել թէ յարգանքով ու համակրութեամբ պիտի ողջունէ Ցարին այն թելադրութիւնը թէ Միջազգային Դեսպանախորհուրդ մը գումարուի, քննելու համար թէ ինչպիսի մեթոտներով կարելի է վերջ մը տալ նաւային և զինուորական սպառազինութեանց յարաճուն ընթացքին։ Այսպիսի գաղափար մը մեծ պատիւ կ'ընէ այն երիտասարդ կայսեր որ տակաւին նոր նստած է գահը։ Լոկ զուգադիպութիւն մը չէ որ Մուրավիէվ Կոմսի Շրջաբերականն հանուեցաւ այն հանդէսներուն հետ միեւնոյն ժամանակ որք տեղի կ'ունենան ի պատիւ Նիքոլա Բ.ի մեծ-հօր։ Գիտցուած իրողութիւն մ'է որ Աղեքսանդր Բ. Ցարին բարեսէր և լուսամիտ բնաւորութիւնը խորապէս դրոշմուած է արդի Ցարին վրայ, որ իրեն իտէալ ընտրած է Մարդկութեան մատուցանել աւելի մեծ ծառայութիւն մը քան զոր իր պապ մատոյց՝ երբ միլիոնաւոր ճորտերը կամ ստրուկներն ազատ գիւղացիի վիճակին բարձրացուց։ [*]։ Այն վեհապետն որ յաջողի ազատել Եւրոպան զինուորական գերութենէն որ անցեալոյն հողային կամ անձնին գերութենէն նուազ դառն աղէտ մը չէ, անշուշտ Մարդկութեան մեծագոյն բարերարներէն մին պիտի ըլլայ։ Ցարին յիշած չարիքներն ակներեւ են ու անժխտելի։ Շատ ճշմարիտ է որ մեծ մասն այն իմացական և ֆիզիքական զօրութեան որ պէտք էր գործածուէր խաղաղութեան օգտակար արուեստներուն՝ վայրապար կ'մախուի մեծածախս պատրաստութիւններու։ Նմանապէս ճշմարիտ է որ ամէն տարի հարիւրաւոր միլիոն ոսկի կ'վատնուի գնելու այն ահռելի քանդիչ գործիները զորս Գիտութիւնն՝ իր անխիղճ, անընդհատ, անդուլ հնարամտութիւնով՝ անօգուտ կ'դարձնէ անմիջապէս՝ նորանոր կատարելագործութիւններ բերելով։ Կայսերական պաշտօնագրին մէջ իրաւամբ կ'ըսուի թէ մեր ժամանակին Զինեալ Խաղաղութիւնն այնպիսի բեռ մ'է որ անհանդուրժելի ծանրութեամբ կ'ճնշէ աշխարհի ժողովուրդներուն վրայ, սպառելով անոնց կենսական ոյժերն, և խափանարար ըլլալով անոնց տնտեսական զարգացման։ Ցամաքային Եւրոպա իր իսկ ծանրակիր զրահին բեռին տակ ճզմուելու և խեղդուելու վտանգին մէջ ըլլալ կ'թուի։ Թէեւ մեր ազգին մէջ «արեան-տուրք» չկայ, այսինքն՝ պարտաւորիչ զինուորագրութիւն, բայց մեր զինուորական ու նաւային ոյժերը պարտ ու պատշաճ աստիճանին վրայ պահելու համար թանկագին զոհողութիւններ կրել պարտաւորուած ենք. և արդահատելի կը գտնենք այն ազգերուն վիճակն որք նոյնպիսի զոհողութիւններ կ'կրեն՝ առանց մեր նիւթական միջոցներն ունենալու և վտանգի դէմ մեր ապահովութեան պայմանները։ Այս պատուհասին բարձման համար Ցարին ջանքն յարգանքով և համակրութեամբ պիտի դիտուի։ Տիեզերական խաղաղութեան համար բարեգուշակ նշան պէտք է ըլլայ որ աշխարհի մէջ քաղաքակրթէ՛ն բազմամարդ ազգաբնակութեան վրայ իշխող Ինքնակալն, որ նաեւ Ցամաքային Եւրոպայի հզօրագոյն երեք Բանակներէն միոյն պետն է, այնպիսի բարի և ազնիւ զգացումներով առաջնորդուած է։ Թերեւս նպաստակար ցոյց մ'է որ Աղեքսանդր Բ.ի Յիշատակարանին բացման առթիւ ի Մոսքուա կատարուած հանդէսներուն մէջ չերեւիր զինուորական ոյժերու մեծափառ թափորն, որ Ռուսիոյ մէջ ցարդ անբաժան կ'ըլլար Կայսեր ներկայութեան կատարուած այնպիսի հանդէսներէ։ Երիտասարդ Ցարն, որ խնամութեան եւ ազգականութեան ամենասերտ կապերով զօդուած է մեր արքայական գերդաստանին հետ, [*] սովրած է որ սուինները չեն ու պէտք չէ ըլլան իր միակ պաշտպանները։

«Ինչպէս կ'երեւի, Ցարին խորհուրդն է առայժմ Խաղաղութեան Վեհաժողով մը գումարումն, որ պիտի քննէ իր յիշած «ծանր խնդիրները»։ Ինք չըսեր թէ ի՛նչպիսի մեթոտներով լուծում մը պիտի գտնուի։ Բայց Ցարն արժանի է գովեստի իր գաղափարին բարձրութեան և ազնուութեան համար, մինչեւ իսկ եթէ փորձը ցուցնէ որ դիտուած նպատակակէտը գործնական աշխարհավարութեան սահմաններէն դուրս է։ Ցաւալի ճշմարտութիւն մ'է որ ահագին դժուարութիւններ կան յաղթահարուելիք։ Կարելի է որ երիտասարդ Կայսրը, մարդկային եռանդի բերմամբ, հասուն կերպիւ խորհած չէ հարթուելիք դժուարութիւններն, եթէ իր առաջարկած Դեսպանախորհուրդ կարեւոր արդիւնք մը պէտք է ունենայ։ Դիտուած մեծ նպատակն, այն է՝ զինուորական ու նաւային գերազանցութեան համար ազգերուն մէջ տիրող անընդհատ մրցումին վերջ տալը, դիւրաւ կ'ըմբռնուի, բայց նոյնքան դիւրին չեն գտնուիր այն նպատակին հասնելու միջոցները։ Շատեր երեւակայած են փոխադարձ անշահախնդրութեան ու խաղաղասիրութեան յայտարարութիւն մը՝ իրարու նախանձող, իրարմէ կասկածող ազգերուն կողմէ. բայց մինչեւ ցարդ այս խորհուրդ կարեւորութիւն ստացած չէ, լոկ երազ մը նկատուելով, որուն իրականացման յոյս չկայ միջազգային գոյութեան իրական խիստ պայմաններուն մէջ։ Իրարու դէմ սպառազինուած ազգեր սուրը մէկ կողմ պիտի չնետեն մինչեւ որ թղթէ պայմանադրութիւններէ ու յիշատակագիրներէ աւելի հաստատ երաշխաւորութիւն մը չունենան թէ իրենց դրացիները իրենց օրինակին պիտի հետեւին, — եթէ առաջին օրինակն ալ այն դրացիներ տուած չըլլան։ «Միաբանեալ սպառազինման դրութիւնը», զոր կ'դատապարտէ Ցարն, ո՛չ մէկ Պետութեան կողմէ ձրիապէս ընդունուած էր, հապա բազմաթիւ անողոք պատճառներով։ Այսպէս սպառազինուած Պետութիւնն համոզուած է որ ուրիշ կերպով չէր կրնար ազդուապէս պաշտպանել իր շահեր, իր երկիրներ, կամ իր անկախութիւն, միւս Պետութեանց յարձակումներուն կամ փառասիրութեան դէմ։ Այս աչալուրջ և անքուն գործունէութիւնն յառաջ բերող պատճառներ դժբախտաբար ա՛յնքան խորունկ արմատներ ունին որ չեն փարատիր բարեկամական զգացումով, կամ սրբտագին հաւատքով մը թէ անխարդախ Խաղաղութիւն լաւագոյն վիճակ մ'է քան պատերազմի յարատեւ պատրաստութեան վիճակ մը։ Ցաւոք Դեսպանախորհուրդ մը պիտի յաջողի՞ իրագործել ինչ որ ա՛յնքան ճարտար բանագնացներ, ա՛յնքան ներհուն դիւանագէտներ իրագործման չեն կրցած մօտեցնել երբեք։ Ո՛չ մէկ ազգ կ'համարձակի զինաթափ ըլլալ մինչեւ որ երաշխաւորութիւն չունենայ թէ իր մրցակիցներ օգուտ պիտի չքաղեն իր զօրութեան պակսելէն։ Եւ խնդիր է թէ այսպիսի երաշխաւորութիւն մը տալ կարելի պիտի ըլլա՞յ։ Այնպիսի մեծ ձեռնարկութեան մը համար ներկայ ժամն յարմար չի թուիր. զի հիմա «Եւրոպայի հաւանութիւնը» միայն չի բաւեր Երկրագնտին մեր մասէն դուրս, հոն ուրիշ Տէրութիւններ որք անոնք ալ ձայն պէտք է ունենան խնդրին մէջ։ Ասիոյ և Ամերիկայի մէջ զինեալ նոր ազգեր յառաջ կուգան։ Ճաբոն արդէն ասպարէզ մտած է։ Միացեալ Նահանգներն որոշեցին մնայուն մեծ Բանակ մ'ունենալ և առաջնակարգ Նաւատորմ մը։ Մինչեւ իսկ եթէ ուրիշ դժուարութիւնք չըլլային գործին մէջ, դիւրին պիտի չըլլար համոզել Ծայրագոյն Արեւելքի և Ծայրագոյն Արեւմուտքի Կառավարութիւնները թէ ապահով կամ փափաքելի գործ մ'է թողուլ այն ձեռնարկութիւն որուն դեռ նոր սկսան այնքան եռանդով։

«Ցարն և իր խորհրդականք ո՛ և է յատակագիծ մ'ունի՞ն այս նախնական արգելքներու բարձման համար։ Մինչեւ իսկ եթէ ընդհանուր սկզբունքն ընդունուի, գործնական մանրամասնութիւններն որք կարգադրման կը կարօտին՝ ամէն տեսակ դժուարութիւններով պաշարուած են։ Զանազան երկիրներու սպառազինութիւնք կ'զանազանին բնութեամբ և աստիճանով։ Զանոնք հաւասարապէս պակսեցնելու առաջարկութիւնը զինուորական ու նաւային չափագիտութեան մէջ ա՛յնքան նրբին խնդիրներ կ'յարուցանէ որք տարիներով կրնան զբաղեցնել մասնագէտները։ Տէրութեան մը, օրինակի համար, գլխաւոր ոյժը ծովու վրայ է, միւսին՝ ցամաքի վրայ. մեթոտ մը պէտք է գտնուի երկու տարրերուն համար համաչափ կշիռ մը սահմանելու։ Բայց խոշոր զրահաւորներու նաւատորմ մը ինչպէս բաղդատելու է զօրաբանակներու հաշիւով։ Նաեւ, ինչպէս կրնանք համեմատութիւն մը գտնել ընդ մէջ այն յածուղականներու և Թնդանօթակիրներու որոց պէտք ունի ամէն ծովու մէջ ածուխի մթերանոցներ ունեցող Տէրութիւն մը, մինչ ուրիշ Տէրութիւն մը՝ անդրովկիանեան ստացուածքներ չունենալով՝ միայն իր սեփական ծովեզերքը պաշտպանելու հարկին ներքեւ կ'գտնուի։ Սպառազինութեան համար ազգի մ'ըրած ծախքը գլխաւորապէս քաղաքական նկատումներէ կ'թելադրուի. և բնականապէս, մէն մի Կառավարութեան իր սեփական հայեացքով կը նկատէ քաղաքականութեան պահանջումներն, և չի կրնար ակնկալուիլ որ Աւագաժողովի մը կամ Տէրութեանց Վեհաժողովի մը որոշումներուն հպատակի, որքան ալ իրական հեղինակութիւն մ'զգեցած ըլլայ սոյն ժողով, որքա՛ն ալ ներշնչուած ըլլայ ազատական և խաղաղասէր զգացումներով։ Անգլիացիք կրնան մտածել թէ կան միջոցներ զոր հանուրց Ռուսաստանեայց Ինքնակալը կրնայ ձեռք առնուլ այժմէն, և լոկ իր պատասխանատուութեան ներքեւ, իր սրտին մօտիկ եղած նպատակն իրագործելու համար։ Եթէ Ցարը կարենայ հեռաւոր երկիրներու մէջ ունեցած իր զինուորական ու դիւանագիտական գործակալներն համոզել որ եա կենան յարձակողական դիտումներէ և հողային ընդարձակման ձգտումներէ, մեծ քայլ մը առնուած կ'ըլլայ դէպ ընդհանուր զէնքընկէցութիւն։ Եթէ — պարագային պահանջած անկեղծութեամբ խօսելով — Ռուսիոյ քաղաքականութիւնը միանգամ ընդ միշտ դադրի ուրիշ ազգերուն սպառնալիք մ'ըլլալէ, տեւական խաղաղութեան դարագլուխն զգալապէս մօտեցած կրնայ սեպուիլ։ Մուրավիէվ Կոմսի Շրջաբերականին հետ նոյն ժամանակ տեղի կ'ունենայ հեռագրերու քաղաքավար փոխանակութիւն մը Ցարին եւ Նախագահ Ֆէլիքս Ֆօռի միջեւ, մէկ տարի առաջուան Քրոնշդատի այցն յիշեցնելու համար։ Ո՛չ ոք առարկութիւն մը կրնայ ընել այս միջազգային քաղաքավարութիւններու, բայց անոնք մեզ կ'յիշեցընեն ֆրանքօ-ռուս զինակցութիւնը, կամ համաձայնութիւնն, որ վերջին տարիներս այնքան մեծ պատճառ մը եղաւ Եւրոպայի Բանակները պահպանելու իրենց սպառազինութեան արդի ողբալի վիճակին մէջ։ Անգլիոյ մասին խօսելով, մեք մեր Նաւատորմը գիտմամբ այնպիսի վիճակի մը մէջ կը պահենք որ մեր մեծագոյն երկու մրցակիցներուն նաւային միացեալ զօրութենէն գերազանց ըլլայ, բայց ո՛չ թէ յարձակողական նպատակով կ'ընենք զայս։ Պիտի պաշտպանենք մեր ունեցած հողերը, մեր առեւտրական շահերն, և ցորչափ պատճառ ունենանք զանոնք վտանգուած տեսնելու, անկարելի է որ եա կենանք՝ զանոնք մեր բոլոր նաւային մրցակիցներէն գեր ի վեր կացութեան մը մէջ պահելէ։ Եթէ Ռուսիա փափաքող է իր ազնուամիտ Վեհապետին երեւակայած իտէալն յաջողցնելու, խնդիրը մեծ մասամբ իր ձեռքն է։ Չինաստանի մէջ յարձակողական քաղաքականութեան անկեղծօրէն թողումն, և այն կողմ ուրիշ ազգաց հաւասար իրաւանց ճանաչումը բաւական պիտի նպաստեն մթնոլորտը մաքրելու կասկածի և փոխադարձ ահաբեկութեան անհանգստացուցիչ տարրերէն, որք գլխաւոր պատճառներն են սպառազինութեանց ահռելի մրցումին յառաջ բերող, որուն համար այնքան իրաւամբ ցաւ կ'յայտնէ Ցարը։»

[*].—Մեր տեսութեամբ, Նիքոլա Բ.ի օրով յիշատակելի այն անօրէնութիւնն որ Աղեքսանդր Բ.ի մարդասէր եւ բարեսէր աւանդութիւններուն անհամաձայն կուգայ՝ Կովկասեան հարիւրաւոր վարժարաններուն փակումն է., պէտք է ըլլայ։ Բայց ո՞վ գիտէ, գործն ինչպէս հասկցուած են երիտասարդ Ցարին՝ Կովկասի կրթական եւ քաղաքային տեսակ մը իշխանութիւնք։ [Ծ. ԽՄԲ.]

[*].—Նիքոլա Բ.ի մայրը Կալլէսի իշխանուհւոյն քոյրն է։ Նիքոլա Բ.ի կինն՝ Հէսի մեծ-դքսուհին՝ Վիքթորիա Թագուհիին հարազատ թոռն է [և Թոռներուն էն սիրելին]։ [Ծ. ԽՄԲ.]

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿԻՆԵՐՆ ՈՒ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐԸ

Գրական նորութեանց մէջ չկար լաւագոյն երեւոյթ մը, հիանալի անակնկալ մը քան Գրասէր Ատոմի վերերեւումը գրական աշխարհի մէջ։ Կիները մանաւանդ ու աղջիկները խանդի մեծագոյն ջղապարուռով կ'կարդան ինչ որ Գրասէր Ատոմ կ'գրէ հոգիին ու կեանքին հակընթաց հոսանքներու բախումով։ Արդարեւ, Գրասէր Ատոմ իր զանազան կնոջական անուններով, Թէօանիօյով ու Մէլանիով, ամէնէն շատ սիրուած է կանանց սեռէն իբր բանաստեղծ. չկայ մեր մէջ գրագէտ մ'որ ա՛յնչափ շատ բան գրած ըլլայ կիներուն և աղջիկներուն համար որքան Եղիան։ Բացէ՛ք իր Գրական Շարժումներն և իւրաքանչիւր թիւին մէջ բանաստեղծութիւն մը կայ ձօնուած աղջկան մը անուան, կնոջ մը յիշատակին, նորավէպ մը գրուած՝ կնոջ ստոյգն ու արտաքին կեանքի մանրամասնութիւններով յարհուած ու զգածուած, ճիշտ այնպէս՝ ինչպէս պիտի զգար կինն իր խորհրդածութեանց և զգացումներու երեւցած ու թաքուն, մշուշոտ ու նկարուն, տարտամ և կամ խօլ որոշումներու խառնուրդին մէջ։ Եղիային ուսումնասիրած կինը խորհուրդ մը կը շղանայ, երանգներու խառն ու վաղանցուկ նկար մը կ'չինէ, սիրոյ տեսլար մը կ'ստեղծէ, գորովի գերակշիռ բառի մը ներքեւ կ'ընկճուի, երեւակայական պատկերի մը խառնշփոթ գիծերուն աղեւ կ'վարանի անորոշ։ Եղիան կը մտնայ կնոջ կեանքին մէջ. անոր ուրուագծած նկարն որոշ գոյներով թղթին կ'յանձնէ. զգացումներու անորոշութիւնը կ'հնչէ, զգալու եղանակին ուղղութիւն մը կուտայ. եւ այն կինն որ կ'կարդայ մեծ գրագէտը, բան մը կ'գտնէ իրմէ անոր մէջ, բան մը զոր ինքն ալ խորհած է, բան մը որ ինքն ալ երազած, սիրած ու տենչացած է։ Բաներ կ'գտնէ անոր մէջ որ իր կեանքին, իր տան, իր սրտին, հոգիին և նոյն իսկ իր գեղոյն կ'պատկանին։ Եւ ահա գաղտնիքն՝ որ այսօր Եղիան ամէնէն աւելի կիներուն գրագէտն է, բոլոր միւս գրագէտներէն աւելի։

Կիներն առ հասարակ կարդացածներն անսովոր կերպով իրենց որ և է կեանքի մէկ շրջանին, իրենց ապրելու բանաստեղծութեան, երազանքին, և նոյն իսկ իրենց տան մէջ վարած կեանքին, ամէնէն աւելի նիւթ եղած բաներուն, զոր օրինակ՝ կարին, ձեւին, լուալուն, եփելուն, մաքրելուն հետ բաղդատելու պէտքը կ'զգան։ Կինն հոգեբանական տարօրինակ վիճակի մը կ'ենթարկուի նոյն իսկ կարդացած ատեն, խելոյն միտքը կ'վազէ բաղդատականին. եթէ կարդացածը վէպ մ'է, անոր դիւցազնուհիին հետ համեմատութեան կ'դնէ նախ իր դիմագիծերն, յետոյ կէտ առ կէտ կը հետեւի անոր կեանքին, անոր նմանելու համար. եւ եթէ դիպուածաւ գտած է առաքինութիւն մ'իր դիւցազնուհւոյն մէջ, որուն նմանն ինք ալ ունի կամ ունենալ կ'կարծէ, մեծ ջանք կ'ընէ մարմնացնելու իր մէջ, մեծցնելու յատկութիւնն որ բնածին է, եւ կամ սնոտիագիտական շնորհ մը կ'ջանայ գողնալ իր սիրած դիւցազնուհւոյն շնորհէն ու հրապոյրէն։ Եղիան ամէնէն աւելի ուսումնասիրած է կինը։ Իր անթիւ նորավէպներուն, իր անհամար բանաստեղծութիւններուն մէջ կին եղած է, խորհած եւ զգացած է կնոջ պէս, իր գրականութիւնը սիրելի ընելու համար կնոջ։ Մինչեւ այսօր կարդացած նորավէպներուս մէջ չեմ յիշեր վէպ մը որ այնչափ կնոջ համար գրուած ըլլայ որքան ... և ... Նոյն ... Եղիան լաւ գիտէ թէ նոյն իսկ գրականութեան մէջ կինը մեծ դեր կ'կատարէ գրագէտին համբաւը տարածելու գործին մէջ. ամէնէն սովորական յօդուածն երբ յաջողած է հետաքրքրել կին մը, բաւական է արդէն սովորականէն բարձրացնելու անոր արժէքը։ Իսկ երբ հակայ գրագէտ մը կ'գտնայ գաղտնիքն՝ ամէնէն զարգացած կնոջմէն մինչեւ վերջին ուշէտ կինն երկիւղածութեան և համակրանքի արտայայտութեամբ ողջունելու, այն ատեն իրաւունք ունինք խորհելու Եղիայի մասին այն՝ ինչ որ Բոնմարշէն կ'ըսէ Լամարթինի համար։ Եթէ Գաղղիացի կիներու բանաստեղծը Լամարթին է, Հայ կիներու բանաստեղծն է Եղիան, առանց դադրելու Վիկթոր Հիւկոի պէս արուեստագէտներու եւ Միւսէի պէս երիտասարդներու բանաստեղծն ըլլալէ։ Ո՞վ յափշտակութեամբ չկարդաց Մեր Պօլսը. և ո՞ր պանդուխտը ճշմարտապէս հարուստ արցունքներ պիտի չթափէ երբ կարդայ իւրաքանչիւր հատուածի վերջ «Հո՞ն, սիրելիս, հոն կ'ուզեմ որ տանի՛ն զիս»։ Եւ կիներն որ կապոյտ երթերին մէջ կ'թաչուին, որ հոգի կուտան կապոյտին համար ու կապոյտին մէջ, երազի կապոյտ կուտակումներու ներքեւ, որչա՜փ սիրեցին պտոյտ Գրասէր Ատոմին հետ գարնան առաւօտ Պոսֆորի ափունքին ծառոտ ու կանաչ բարձրաւանդակներուն վրայ, հոն գտնուած ճայները, ծաղիկները, խոտերը, թարմութիւնները տեսան։ Անոր հետ ինքզինքը բանաստեղծ նըկատել, ահա մեր Եղիային ուրիշ մէկ գաղտնիքը. բանաստեղծ է ինք և իր ընթերցողները բանաստեղծ կ'նկատեն ինքզինքնին անոր հետ։ Աղուորութիւն մը չէ՞ այս՝ հոգիին։

Կիները շատ դժուար կ'սիրեն հեղինակը, գրագէտը, խմբագիրը, բանաստեղծը։ Եւ մեր կիներն որ կ'գրեն նոյն իսկ իրենց կեանքէն, զիրենք շրջապատող և իրենց ձանձրացած կիներու կեանքէն, որ կ'պահեն միշտ իրենց մտածումներուն և արտադրութեանց մէջ կնոջական թաքուն և փափուկ զգացումներու արտայայտութիւնը, միշտ քողի մը ներքեւէն ցոյց տալով անոնց հրապոյրին յիմարական արշաւ, երբեք չեն կրցած յաջողիլ Եղիային չափ սիրելի ըլլալու իրենց սեռին. այս վերջինն ունի մեծ ձգտումը կնոջ համար և մանաւանդ կնոջ մը պէս գրելու։ Իր Ձիւնէ Կոյս բանաստեղծութիւնը, գրուած գուցէ ձիւնէ կոյսի մը յիշատակին, նոյնչափ կոյս և ճերմակ է զգացումներով, ուր կարծէք ճերմակ ուղեղներու մէջ նուաղող կոյսի մը դիմակին ներքեւ կ'ներկայանայ՝ հրապուրելու համար բոլոր կոյս հոգիները։ Կիները մանաւանդ մեծ խանդով ողջունեցին իրենց մեծ բանաստեղծին վերերեւումն, իրենց սարերներով գուրգուրացած բանաստեղծին գրական հրապարակի վրայ երեւնալը. մեծ անակնկալն էր զուարթ։ Որովհետեւ գրականութիւնը կարգ մը գրաւէր կանանց երջանիկ ժամանցը կ'նկատուի, չեմ գիտեր ինչ փառաւէր զգացումով պիտի լեցուին երբ նորէն գտնան Եղիան՝ որ պիտի խօսի իրենց մտքին, սրտին և հոգիին։

Մ. ԶԱՐՈՒՀԻ

ԳԱԼՈՒՍՏ ԿՈՍՏԱՆԴԵԱՆ

Այսօր, 15 Օգս., փառաւոր ու մեծ շքով թաղեցինք իր «ՄԵԹՈՏԻ ՎՐԱՅ» գործով նշանաւոր հանգուցեալ Պ. Գալուստ Կոստանդեանը։ Այս մահով Հայ գիտնական աշխարհը կ'կորսնէ իր լրջամիտ և բարձր տաղանդի տէր մէկ անդամը. իսկ Իզմիրցին անհատական մեծ ոյժերէն մին կ'հեռանայ, իր տեղը թողլով բաց։ Արդէն 20 տարին չանցած Իզմիր՝ այն համբաւն զոր կ'վայելէր դարուս սկիզբէն՝ իսպառ պիտի կորսուէր։ Այն խոշոր մեծ անձնաւորութիւններն որք այնքան հռչակ հանելով Իզմիրը կրթութեան վառարան յորջորջել տուին, տարիներ վերջ այն դէմքերն անհետանալով պիտի անհետի նաեւ Հայ գրական մէկ նշանաւոր կեդրոնը։

Գալուստ Կոստանդեան միակ Հայն է կրնանք ըսել որ իր ամբողջ օրերը գիտնական աշխատութիւններով անցուց։ Իր Թանգարան, որու համար կ'ըսուի թէ 3—4000 գիրք կ'պարունակէ, եթէ ոչ ամբողջ գէթ մեծ մասամբ Փրանսերէն գրքեր են։ Մինչեւ վերջերս ահագին ձեռնարկութիւն մը գլուխ հանել կ'ուզէր, Փրանսերէն խոշոր Անսիքլոբէտին ըսել կ'ուզեմ, որով Փրանս. գրականութեան զարկ մը եա պիտի տար անշուշտ։ Գալուստ Կոստանդեան, ժամանակաւ բաւական գրական և գիտական յօդուածներ, տետրակներ հրատարակած է, և այնպիսի մաքուր և պարզ աշխարհաբարով մը որ նոյն իսկ այժմեայ շատ մը ճապաղ ոճեր գործածողներու իբր օրինակ կարելի է ծառայել։ «Հասարակաց Թանգարան»ն որ 1858ին սկսած է, գիտութեանց կարեւորութիւնը ջատագովելով իր նախաբանին մէջ կ'ըսէ. «Երանի՛ թէ մեր այս աշխատութիւնը պարապը չերթար. և որչափ որ փոքրիկ տեղեկութիւններ կ'պարունակէ, գոնէ քիչ մը բորբոքէր հասարակութեան հետաքրքրութիւնը՝ գիտութեանց վրայ, որով և այն մեծ դպրոցաց ամենաերկար ճարտարախօսութիւնները, որամաբանութիւնները մէկ կողմ թողլով, քիչ մ'ալ գոնէ բնագիտութեան հետեւէին. մանաւանդ աղքատ տղայոց համար գործնական Արհեստներ սորուէին անոնց մէջ, որ երբ աղքատ տղայ մը իր հայկաբանութիւնը լմնցնէ, երկար բարակ ճարտարախօսութեանց չհետեւելով՝ Գործնական Արհեստներէն մէկուն հետեւէր և կամ լեզուագիտութեան, որով երբ դպրոցէն ելնէ՝ ընտանիք սնուցանելու կարող ըլլայ»։ Գ. Կոստանդեան հեղինակեց, բացի Մէթոտէ վրայէն որ այնքան ժամանակին աղմուկ հանեց, Գանկաբանութիւն, Երկրաբանութիւն, Զէօղաբանութիւն, Բժշկաբանութիւն, Ելեկտրաբանութիւն, Կենդանաբանութիւն, Բուսաբանութիւն, Ջերմաբանութիւն [գալորիք], Առողջաբանութիւն, Աստղաբանութիւն, Լուսաբանութիւն, Մագնիսաբանութիւն, Մետաղաբանութիւն, Հոմէոբուժութիւն, Միներալաբանութիւն, Ձայնաբանութիւն [ագուսթիգ] երկերն, որք ոչ նուազ կարեւոր են։ Այս տետրակներէն զատ գրած է «Եգիպտական նշանագիրք» «Միպէլ», «Տիեզերք», «Զապէլ» և «Սաթենիկ» երկասիրութիւնները։ Տեղւոյս Հայ Ընթերցատունն առաջին անգամ Փափազեան Գարեգին էֆ.ի հետ հիմնողն, յառաջացնողն եղած և շատ մը գիտական ու գրական դրքերով, ճոխացուցած է անոր մատենադարանը։ Ինք թէեւ հարուստ և հաճ ուեթառու, ամուրի կեանք մը վարեց, առանց պերճութեանց և շուայտութեանց մէջ անցընելու. իր ամբողջ ժամանց միակ և միակ աշխատութիւնն էր իր սենեակին մէջ։ Իր կամքին համաձայն բոլորովին պարզ եկեղեցական արարողութեամբ կատարուեցաւ թաղման հանդէսը։ Պսակներու թիւն 50ը կ'անցնէր։

Իզմիր. Տ. Գ.

ՎԻՃԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ՌՈՒՄԵԼԻԻ ՀԱՅ ԳԱՂԹԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆՑ

Ռոտոսդօ՝ Հայ, Յոյն, Թուրք և Հրեայ իբր 35,000 բնակիչով Մարմարայի Եւրոպեան եզերքի քաղաքներուն մէջ ամէնէն մեծ և ամէնէն աւելի բանուկ վաճառականութիւն ունեցող նաւահանգիստ մ'է, որ ապրանաց շատ տեսակներու ներածման և արտածման վաճառականութիւն ունի, և արմտեաց ամէն տեսակէն մեծաքանակ կ'արտածէ։ Այս միջոցիս մանաւանդ՝ մինչեւ երեք ամիս, ամէն օր առաւել քան 15,000 գրիւ արմտիք՝ շրջականներէն գալով կ'ծախուի, որուն ամենամեծ մասն Եւրոպա կ'երթայ։ Ռոտոսդօ իր շրջանակի մէջ երեք Գայմագամութիւն և քանի մը Միւտիրութիւն ունեցող Միւթէսարըֆութեան լիվա մ'է։ Բայց Ռոտոսդոյի վրայ ընդհանրապէս խօսիլ ուրիշ առթի թողլով, կ'ուզեմ այս անգամ մասնաւորապէս խօսիլ Ռոտոսդոյի առաջն. վիճակի Հայոցս վրայ համառօտիւ։

Ռոտոսդոյի և իր առաջն. վիճակի թեմերուն մէջ մօտաւորապէս իբր 20 հազար 600 Հայ կ'գտնուի որ կ'բաժնուի հետեւեալ կերպով։

1. Ռոտոսդօ. — Առաջնորդանիստ քաղաք է և այժմու Առաջնորդն է Տ. Յովսէփ Ծ. Վ. Այվազեան։ Հոս կայ 2,200 տուն Հայ՝ 12,000 հոգինալէ բաղկացեալ, որք զանազան արհեստներով, երկրագործութեամբ և վաճառականութեամբ կ'զբաղին։ Ռոտոսդօ. ամբողջ Ռումէլիի մէջ միակ հայաշատ քաղաքն է։ Քաղաքիս մէջ կան Ս. Թագաւոր, Ս. Խաչ և Ս. Փրկիչ անուն երեք եկեղեցի։ Ս. Թագաւոր եկեղեցին միանգամայն ուխտատեղի վանք մ'է, ուր ամէն տարի, Վերափոխման տօնին ատեն, բազմաթիւ ուխտաւորներ կուգան մօտ և հեռու տեղերէ։ Այս տարի ալ բաւական ուխտաւորներ եկած էին, և ոստիկանութեան աչալուրջ հսկողութեամբն ո՛ և է անպատեհութիւն և անկարգութիւն տեղի չունեցաւ։ Այս առթիւ մեր շնորհակալութիւնը կ'մատուցանենք քաղաքիս կառավարութեան որ ուխտաւորներու հանգստութեան համար պէտք եղած հայրական խնամքը տարաւ և անցագրերու դիւրութիւններ մատոյց։ Ս. Թագաւոր և Ս. Խաչ եկեղեցիներն ունին չորսական քահանայ. իսկ Ս. Փրկչի եկեղեցին՝ որ կանանց խնամակալութեամբ կ'մատակարարուի, Ս. Թագաւոր եկեղեցիի քահանաները կ'պաշտօնավարեն։ Քաղաքիս մէջ մասնաւոր վարժարաններէ զատ, ունինք Ս. Յովհաննեան ազգային վարժարանն, 550ի չափ երկսեռ ուսանողներով, որ ունի 7 ուսուցիչ և 5 ուսուցչուհի և տարեկան պիւտճէն է 450—500 ոսկի։ Յիսուսեան ազգ. վարժարանն ունի 25'ի չափ երկսեռ ուսանող, 3 ուսուցիչ, 2 ուսուցչուհի և տարեկան պիւտճէն է 180 ոսկի։ Հայ բողոքական ազգայիններն ունին երկու աղօթատեղի և իրենց երէցն է՝ 1870էն ի վեր, Պատ. Յովհաննէս Տ. Ստեփանեան։ Ունին Հայկեան վար-

ժարան մը, մանչերու և աղջկանց երկու դպրոցներու բաժնուած։ Մանչերու դպրոցն ունի 40 աշակերտ, 1 ուսուցիչ և տարեկան պիւտճէն է 35 ոսկի։ Աղջկանց դպրոցը դրամական պատճառով քանի մը տարի է գոցուած էր. բայց այս օրերս վերստին բացուեցաւ երկու վարժուհիներով։

2. Մուչուր.— Քաղաքէս 12 ժամ հեռաւորութեամբ, արեւմտեան կողմը բարձր բլուրի մը վրայ կ'գտնուի, ուր 2650 հոգիէ բաղկացեալ 500 տուն Հայ կայ։ Ունին Ս. Թորոս եկեղեցի մը 3 քահանայով։ Ազգ. վարժարանի աղջկանց դպրոցն՝ եկեղեցւոյ շրջափակին մէջ, իսկ մանչերու դպրոցը՝ բոլորովին առանձին տեղ մ'է—ինչ որ լաւ դրութիւն մ'է,—և իւրաքանչիւրն 130ականէն 260 ուսանող ունի, 6 վարժապետ և վարժուհիով, տարեկան պիւտճէն է 210 ոսկի, որուն 80ը կալուածներէ, 30ը բանկալէն և մնացեալը՝ ժողովուրդին դպրոցի համար յատկապէս տուած տուրքերէն կ'գոյանայ։

3. Չորլու.— Քաղաքէս 6 ժամ հեռու դէպ արեւելեան հիւսիս, ուր 1600 հոգիէ բաղկացեալ 300 տուն Հայ կայ, որք ընդհանրապէս երկրագործութեամբ և մէկ մասն ալ արհեստներով կ'զբաղին և Թրքախօս են։ Ունին Ս. Գէորգ եկեղեցի մը ուր ամէն տարի Խտրէլէզէն ետքն եկած կիրակին շրջականներէն ուխտի կ'երթան, որպէս գրած եմ ասկէ առաջ, Բիւզանդիոնի մէջ։ Ունին 2 քահանայ։ Ազգ. վարժարանն 260 երկսեռ ուսանող կայ 5 ուսուցիչներով և տարեկան պիւտճէն՝ 170 ոսկի է։

4. Սէլիվրի.— Քաղաքէս 12 ժամ հեռու դէպ արեւելք, Մարմարայի Եւրոպական եզերքը կ'գտնուի, 1200 հոգիէ բաղկացեալ 200 տուն Հայ կայ որք Թրքախօս են։ Հոս ալ ընդհանրապէս երկրագործութիւնով կ'զբաղին թէպէտ կան նաև արհեստաւորներ ալ։ Ունին Ս. Գէորգ եկեղեցի մը մէկ քահանայով։ Ազգ. վարժարանն ունի 100 երկսեռ ուսանող, 5 ուսուցիչ եւ ուսուցչուհի, տարեկան պիւտճէն 120 ոսկի է։

5. Հայրաբօլ. — Քաղաքէս 8 ժամ հեռու դէպ արեւմտեան հիւսիս, ուր 50 հոգիէ բաղկացեալ 15 տուն Հայոց փոքրիկ գաղթականութիւն մը կայ որ հազիւ թէ 30—40 տարիէ ի վեր Ռոտոսդոյէ և Մալկարայէ գաղթելով հոն հաստատուած են, ուր այլ և այլ արհեստներով կ'զբաղին։ Ունին Ս. Լուսաւորիչ անուն մատուռ մը մէկ քահանայով։ Ազգ. դպրոցը՝ զոր քահանան կ'խնամէ՝ 20 աշակերտ ունի։(*)

ԹՂԹԱԿԻՑ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի
Ռոտոսդօ, 18 Օգս. 98.

ԽԱՍԳԵՂԻ ԳՈՐԾԵՐ

Անցեալները Խասգեղի մէջ նոր Թաղ. Խորհրդոյ ընտրութիւն կատարուած էր։ Ցետ քուէարկութեան, Ընտրողական Ժողովոյ Նախագահ Տ. Գնէլ Վ. Քալէմքեարեան, փոխանակ ըստ օրինի ժողով գումարելով պաշտոնապէս՝ արտադրեալ արդիւնքը ներկայելու, և որ և է դիտողութիւն, եթէ ըլլայ, լսելու և լուծելու նախապէս, ինքն որ ցյետին աստիճան նախանձախնդիր կ'հանդիսանայ օրինաւորութեան և օրինաց անթերի կիրարման, Ընտր. Ժողովոյ անդամներն առ ոչինչ դրելով և ամէն օրէնք և հրահանգ առաթուր կոխելով, սոյն տարաբախտ արդահատելի Թաղին մէջ իսկ, մեր վեղարաւոր եկեղեցականը, Քիւլահճը էֆ.ի հետ համախոհ, չի վարանիր, հակառակ ամէն դիտողութեանց, համեմատականի քուէարկութեան ձեռնարկել, և ամէն գործողութիւն յախուռն և քմածին կերպով տնօրինել և կատարել խորհրդաւոր, որպէս թէ ինքեանք եւեթ կազմած լինէին Ընտր. Ժողովը։ Արդ, ի մօտոյ տեղեակ սոյն իրողութեան, կուգամ հրապարակաւ և աղդուապէս բողոքել սոյն անպատեհ ապօրինութեան դէմ, որ եթէ ոչ անօրինակ գէթ հազուադէպ ըլլալ կը կարծեմ իր տեսակին մէջ, մատուցանելով զայն—սոյն քմահաճ ընթացք—Կեդր. Պատկ. Վարչութեան անմիջական նկատառման։ Ցաւալի է անտարակոյս ամէն զգայուն Հայու համար տեսնել մի եկեղեցական, մանաւանդ Հ. Գնէլ Քալէմքեարեանի նման մի կրօնական անձնաւորութիւն, որ Դրպրեվանուց մէջ՝ նոյն իսկ Ս. Պատրիարք Հօր ձեռքին տակ դաստիարակուած և Ն. Ամենապատուութեան մանաւոր համակրութեան լիուլի արժանացած, որով և անշուշտ ամէն բարեմասնութեամբ և կարողութեամբ օժտեալ, յումպէտս տեղի կուտայ գիտակցաբար արդար բողոքանաց և իրաւացի դժգոհութեանց, մինչ ազգը կարեւոր պաշտօններու կոչելով իր երիտասարդ ուսեալ կրօնականներն, իրաւունք ունի աւելի խոհականութիւն և օրինաւորութիւն ակնկալելու անոնցմէ, որք սակայն դեռ հեռի կը գտնուին դժբախտաբար լիովին իրականացնելէ իրենց վրայ դրուած յոյսը, չենք գիտեր որպիսի նկատողութիւններէ թելադրեալ, եթէ ոչ՝ սոսկալ իշխելու յաւակնոտ սին փառասիրութեամբ։

Յ. Գաբամճեան

(*).—Մնացեալն ԲՇ.ի թուով։

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Պաշտօնական Ցոյցտուրութիւն Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցի Հոգաբարձութեան.— Կայսերական Կառավարութեան կողմէ Ս. Փ. Ազգ. Հիւանդանոցիս շնորհեալ օրական 51 քաշ միսն և 340 քաշ հացն այս անգամ Օգոստոսի Կայսեր Բարձր Իրատէով միսն 150 քաշի եւ հացը 600 քաշի բարձրացած ըլլալուն առթիւ, Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր հրամանաւ և նախագահութեամբ, յառաջիկայ կիրակի, 23 Օգոս., ժամ 6ին, Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ հանդիսաւոր բարեխաղթութիւնք տեղի պիտի ունենան վասն արեւշատութեան եւ թանկագին կենաց Ն. Կ. Վեհափառութեան։ Հոգաբարձութիւնս այդ առթիւ հրաւէր կ'կարդայ Պատ. եկեղեցական դասուն և բարեսէր ժողովրդեան, ի նշան ընդհանուր երախտագիտութեան, նոյն օրն որոշեալ ժամուն ներկայ գտնուիլ ի Հիւանդանոց, իբրեւ հրաւէր նկատելով ներկայ յայտարարութիւնս։ [Կնք]

—Տքթ. Թորգոմեան էֆ. Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ իր քննական պաշտօնին համար պիտի ստանայ տարեկան 52 օսմ. ոսկի, այն էր մէկ ոսկի այցագին առ մէն մի այցելութիւն։ Ի սկզբան կ'խորհուէր Բարիզի Համալսարանէն վկայուած Տոքթոր մը ներքին հիւանդութեանց գլխաւոր բժիշկ կարգել, բայց ի վերջոյ որոշուեցաւ անփոփոխ պահել ներկայ երեք բժիշկներն որք մայրաքաղաքիս վարժարանին ընթացաւարտներն են և որոցմէ առաջինը (Տքթ. Նահապետեան) շատ հին փորձառութիւն մ'ունի, և անոնց վրայ իբրեւ բժշկական հակակշիռ հաստատել Բարիզի Համալսարանէն վկայեալ մը։ Մատակարարական ճիւղին վրայ կայս. նպաստով շնորհուած դիւրութիւնք միջոց պիտի տայ Հոգաբարձութեան՝ այսուհետեւ անթերի վիճակի մէջ պահելու մանաւանդ Հիւանդարանի ճիւղը։ Ըստ մեզ, կարգադրուելիք առաջին խնդիրներէն մին՝ ջուրի խնդիրն է։ Կարելի չէ՞ (1) կամ Տէրքոսի ջուր բերել տալ մինչեւ Հիւանդանոց, և (2) կամ Հիւանդանոցին սեփական սաչափ [illegible] ընտիր անոյշ ջուրը մինչեւ Հիւանդանոց բերել տալուն ճարը նայիլ։ Կրային ջուրի պնդութենէն և նոյն իսկ անբաւականութենէն զանգատող Հիւանդանոց մը անհասկնալի է այս ջրաշատ մայրաքաղաքին մէջ։ Հացն ու միսն ապահովելէն ետքն, ողորմելի խեղճութիւն կ'ըլլար ջուրն այնպէս անբաւական թողուլ։ Ի հարկին եթէ այս ալ Բարձրագոյն ուշադրութեան մատուցուի, բնաւ չենք կարծեր որ հացն ու միսն առատօրէն պարգեւող իշխանութիւնը ջուրը զլանայ։ Տեղի չկայ ուրեմն որ այս խեղճ վիճակ աւելի երկար տեւէ։

—Վանայ կուսակալ Թահիր փաշա, Օգոստ. 2ին, հետն ունենալով քաղաքային եւ դատական պաշտօնէից ստուար խումբ մը, բոլոր օրն անցուց այցելով Վարագայ և Կարմրուորի Վանքերն ու Որբանոցները։ Հոգաբարձութիւնը, պաշտօնեայք և աշակերտք մեծարանօք ընդունեցին զանոնք։ Վարագայ մօտ հովասուն վայր մը նախաճաշ տրուեցաւ ի պատիւ կուսակալին, ապա միջօրէին մօտ՝ ճոխ սեղան մը Վանքին մէջ, մինչ կ'երգէին աշակերտք։ Կուսակալն յետոյ Կարմրուորի Վանքը գնաց, ուր նոյնպիսի ընդունելութիւնք եղան։ Շատ գոհ մեկնեցաւ, իրիկուան ուշ ժամանակ քաղաք դառնալով։

—Վանայ Դոմինիկեան Բաղէրաներն 80 ոսկի առաջարկեցին Շատախի Հայերուն՝ զանոնք կրօնափոխ ընելու համար։ Բայց Շատախցիք հպարտօրէն մերժեցին։ [Դոմինիկեաններն երբեմն իրենց պերճ քարոզներովը զմարդիկ դարձի կ'բերէին։ Հիմակ ո՞րչափ ինկեր են որ բոլոր յոյսերնին դրամի վրայ կ'դնեն։ Այն խեղճ տգէտ գիւղացիներէն ասանկ հպարտ մերժում մը կրե՞լ, ի՜նչ մեծ նուաստութիւն՝ Սպանիոյ Հաւատաքննութեան համբաւաւոր գործիչներուն համար։ Այն Դոմինիկեանք որք երբեմն բոլոր քրիստոնեայ աշխարհը կ'սասանեցնէին իրենց հեռատրական զօրութեամբ և բոլոր ոչ-քրիստոնեայ աշխարհն՝ իրենց խարուկահանդէսներով, յաղթուի՜ն Շատախցիներէն։]

—Աստարազարէ 496 ղրշ. ստացանք որբերուն համար, և կ'յանձնենք Ս. Պատրիարք Հօր։ Բերողն ըսաւ որ 1,000 ղրշ. էր հաւաքուածը. բայց վիճակին Առաջնորդը դիտողութիւն ըրաւ թէ ինք աւելի մեծ հանգանակութիւն մը կատարելու վրայ է, (500էն մինչև 1,000 որբ խնամելու համար,) և հետեւապէս, դրամներն իրեն պէտք է տրուին։ Ասոր վրայ, նուիրատուներու կէսէն աւելին ետ առաւ իր դրամը, և մնաց այն 496 ղրշ.ն, որոյ 60ն՝ հաւաքուած 1,000 ղրշ.ին տոկոսն է։ (Անուանք նուիրատուաց՝ յաջորդիւ։)

—Բաղէշի առաջն. Տեղապահ Տ. Եղիշէ Ծ. Վ. Չիլինկիրեան հրաժարական ղրկեր է Ս. Պատրիարք Հօր, պատճառաբանելով թէ տեղւոյն ժողովուրդը վարժուած չէ իր մէջէն կանոնով գծուած ժողովներ կազմել, ազգային գործերն ու խնդիրներն անոնց որոշման ենթարկելու համար, որով ամէն բան կ'ծանրանայ առաջնորդին վրայ, որ այս իսկ պատճառաւ չի կրնար խղճամտօրէն կատարել իր պարտքը։ Մեզ գրուած մասնաւոր նամակներ բացատրութիւն կուտան Տեղապահին հրաժարման պատճառներուն վրայ։ Գաւառային ժողովներ անունով միայն կան հոն, և մասնաւորներ՝ իրենց շահուն գործերը ընել կ'ուզեն ժողովականները։ Օրինակի համար, մինչ Կեդր. Վարչութիւնն որոշած էր Բաղէշի Խնդրակատարի, Ամրդօլոյ, Աւեխոււ և Գոմաց վանքերու հասոյթները Խնդրակատարի Որբանոցին յատկացնել, և տեղւոյն ժողովն ալ Ամրդօլոյ վանքէն 2—2,500 ղրշ. և Աւեխէն 2,000 ղրշ. սահմանած էր ի նպաստ Որբանոցին, Քաղաքական ժողովը դեռ չէ կրցած խօսք հասկցնել հակառակող մէկ քանի անձանց, որք իրենց առոյգ կամ անստոյգ պահանջներուն հաշւոյն կ'ուզեն գանձել եկամուտները, և միւս կողմէ կ'առարկեն թէ վանքերը նորոգութեան պէտք ունին։ Բայց վանքերը չեն նորոգուիր և մէջը գտնուող մէկ քանի մշակներ հաց չեն գտներ ուտելու։ Գոմաց վանքը ծախք ունի եկամուտ չունի։

—Ակնայ ազգայինք յուսախաբութիւն մ'ունեցան։ Կեդր. Վարչութիւնն որոշած էր Արաբկիրի առաջն. Տեղապահ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ի յանձնել Ակնայ հոգեւոր հովուութիւնն եւս։ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. բանաւոր պատճառներով թէեւ հրաժարական ղրկած է, բայց Ս. Պատրիարքը նկատողութեան չէր առած, եւ պաշտօնական թղթերը ղրկած էր Արաբկիր։ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ. փութացեր է նոյն թղթերը վերադարձնել Պատրիարքարան, պնդելով հրաժարականին վրայ։ Ակնեցիք որ տեղեակ չէին [illegible] անցուդարձէն, քահանայ մը և տեղւոյն Քաղաքական ժողովոյ անդամներէն Սարգիս էֆ.ն Արաբկիր կ'ղրկեն իբր հրաւիրակ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ի։ Ո՛րքան մեծ կ'ըլլայ իրենց պատրանքն երբ իրողութիւնը կ'իմանան անկէ։ Բայց հրաւիրակք դեռ կ'մնան Արաբկիր, որուն Քաղաքական Ժողովը, փոխանակ հոգածութեամբ դէպ Ակնեցի ժողովուրդն, հեռագրաւ բանակցեր է Պատրիարքարանի հետ Պոլսէն ետ բերել տալու համար [illegible] թուղթերն, եւ միւս կողմէ կ'խնդրէ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.է ստանձնել Ակնայ հովուութիւնն ալ։

—Խարբերդի նահանգին Տէֆթէրտար Էտհէմ պէյ որ ներկայ տարւոյ հունձքերու տասանորդի վարձակալութիւնը կատարելու համար Արաբկիր գացած էր, փոխադարձ այցելութիւն տուեր է առաջն. Տեղապահ Տ. Մուշեղ Ծ. Վ.ի, որուն կողմէ եղած քաղաքավարական ընդունելութենէն շատ գոհ մնացեր է։

—Մուշէ մեզ կ'գրեն.—«Վարժարանաց արձակուրդն սկսաւ։ Ոմանց ալ տարեկան քննութիւնք կատարեցան յաջողութեամբ։ Ս. Առաքելոց վանքի Որբանոցն ալ սկսած է իր արձակուրդը, թէեւ հարցաքննութիւնք տեղի չունեցան, վասն զի աշակերտաց մեծագոյն մասը քերականով սկսնակներ են, մանաւանդ կրթական որոշ և յարմար ծրագիր չկայ։ Որբանոցին մէջ ցարդ ո և է արհեստ դաս չէ տրուած։ Ո՛ւր էր թէ յարմար արհեստ մը որոշուէր որբերուն համար։»

—Ռոտոսդոյի Խորհրդարան երէկ, 1. Ուշադրութեան առաւ Սկիւտար Ս. Խաչի Թաղ. Խորհրդոյ մէկ գրութիւնն, որով ի նպաստ վարժարանին հանգանակութիւն կատարել կ'խնդրուէր, և որոշեց խնդրել Ս. Պատրիարք Հօրմէն որ հաճի արտօնութիւն շնորհել։— 2. Ի նկատ առաւ Թօփ-Գաբուի Թաղ. Խորհրդոյ խնդրագիրն, որով ի նպաստ Թաղին երկսեռ վարժարանաց թատերական ներկայացում մը կազմակերպելու արտօնութիւն կ'խնդրուէր։ Որոշեց նախ և առաջ հրաւիրել Թաղ. Խորհրդոյ Դիւանն առաջիկայ նստին և տեղեկութիւն ստանալ վարժարանաց վիճակին վրայ։— 3. Ռոտոսդոյի Ազգ. վարժարանի վեց ուսուցչաց համար վկայական խնդրուած ըլլալով, որոշուեցաւ Կազմական կանոնագրի տրամադրութիւնն յիշեցնել Վիճակին Առաջնորդին և հրաւիրել որ ըստ այնմ կարեւորն ի գործ դրուի։— 4. Մասնաւոր խորհրդակցութիւն մ'ունեցաւ Կեդր. Վարժարանին մէջ հաստատելի Վարժապետանոցի մասին։ Շատ մը անձնական խնդիրներով ալ զբաղեցաւ։

—Տնտեսական Խորհուրդն իր երկուշաբթի նստին մէջ զբաղեցաւ Օրթագեղի, Գումգաբուի, Պէյքօզի, Գասըմ Փաշայի և Նարլը Գաբուի եկեղեցեաց վերաբերեալ կալուածական և հաշուական խնդիրներով, ինչպէս նաեւ Երուսաղէմի մէջ վախճանած Ակնցի Յակոբ Փիրիկիւլեանի ժառանգական խնդրով։

—Այնթապի Որբանոցի Հոգաբարձութիւնը կազմուած է հետեւեալ անձերէ. Նախագահ՝ Տ. Կարապետ քհնյ. Կիւլիւզեան, Ատենադպիր Արսէն քհնյ. Ցարութիւնեան, գանձապետ Մ. Գէորգ էֆ. Լէյլէկեան, հաշուակալ Յովսէփ էֆ. Առաքելեան։ Հոգաբարձութիւնը գործի սկսած է Ցլս. 15 էն ի վեր։ Որբանոցը պիտի ունենայ 40 որբ, 15ն Այնթապի և 25ը շրջականներէն։ Որբանոցը շինուած է եկեղեցիին բակը։ Ամրողջ որբերը պիտի խնամուին Մանչեսդրի բարեսէր ազգայնոց ծախիւք, ինչպէս գրուած է ասկէ առաջ։

—Ուսուցչութեան Քննիչ Ցանձնաժողովն երէկ գումարուեցաւ Բերայի Մանկապարտէզին մէջ, նախագահութեամբ Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեանի և զբաղեցաւ ընտրելիներու քննութեամբ։ Երէկի նիստը թէև վերջինն էր, սակայն Ուսումն. Խորհրդոյ յանձնարարութեամբ Ցանձնաժողովն իր նիստերը պիտի երկարաձգէ մինչեւ Սեպտ. 21, վերջացնելու համար դատաններէ հասնող ընտրելիներու քննութիւնը։

— Գոհութեամբ կ'ծանուցանենք թէ մայրաքաղաքիս հայ բժիշկներու դասակարգին վրայ կարեւոր յաւելում մը եղած է այս օրերս։ Տքթ. Ա. Թագւորեան, Բարիզի Բժշկական Համալսարանին մէջ եօթն տարուան ընթացք մը բոլորելէ ետքը, փայլուն քննութիւն մը անցուցած է, և տեղւոյն Հիւանդանոցներուն մէջ ծառայելով, գործնական փորձառութիւն ստացած է։ Ամէն նոր բժիշկ որ կ'ելնէ կայս. Վարժարանէն կամ կուգայ Բարիզէ, ինքնին բարիք մ'է հայ աղքատներուն համար, որք դէթ ժամանակի մը համար զիրենք ձրիապէս դարմանող բժիշկ մը կ'ունենան։ Այս մասին բացառութիւն չէ Տքթ. Թագւորեան ալ, որ բաց աստի, իբրեւ մանկաբարձ բժիշկ, և մասնագէտ տղայոց հիւանդութիւններուն, յուսալի է որ ընդհանուր հասարակութեան ալ օգտակար ըլլայ։

ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ Խնամակալութիւնս կ'ծանուցանէ թէ՝ վարժարանին նոր տարեշրջանը պիտի սկսի յառաջիկայ 98 Սեպտ. 1/13ին։ Ա. կարգը մտնել փափաքողները պէտք է դիմեն Վարժարանին ընդհ. հսկողին ամէն ԴՇ. և ՇԲ. օրերն, առաւօտէն մինչև երեկոյ, և արձանագրուելէ յետոյ՝ մուտք քննութեանց մասին պէտք եղած տեղեկութիւններն ստանան։

Նոյնպէս կ'ծանուցուի թէ՝ Կեդր. Վարժարանի Գ. կարգն ևս բացուած է։ Ուստի 95-96 շրջանի Բ. կարգի այն աշակերտներն, որոնք յետ քննութեան արժանի հանդիսացած էին իրենց կարգը փոխելու, կրնան առանց վերաքննութեան աշակերտիլ սոյն նորակազմ դասարանին մէջ, արձանագրել տալով կանխաւ իրենց անուններն ընդհ. հսկողին, մինչև Օգոստ. ամսոյ վերջ ամէն ԴՇ. և ՇԲ, օրերը։ Ի Դիմաց Խնամակալութեան

Վ. Ատենադպիր — Ատենապետ
ՄԱՔՍՈՒՏ ՀԱՐԵՆՑ — ՅԱԿՈԲ ԷՍԱՅԵԱՆ
16 Ցլս. 98 Ղալաթիա — 8—6

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Տնօրէնութեամբ Մ. Ժ. ՖՕՌԻ, — Բէյօ., Տրօկման փողոց թիւ 2—4, [illegible] — Գիշերօթիկ, Տըմի բանսիօն (ցերեկի ճաշն հոն ընող) և ցերեկօթիկ։— Այս հաստատութեան մէջ Հայ երիտասարդք կըրնան հետեւիլ թէ՛ Ֆրանսերէնի և թէ իրենց Մայրենի Լեզուի ուսման։ Ֆրանսերէնի ծրագիրը ճիշտ նոյնն է Ֆրանսայի վարժարանաց ծրագրերուն հետ, և կ'առաջնորդէ դպրութեանց և գիտութեանց պսակաւորի աստիճաններուն։ Ֆրանսերէնի այս կատարեալ դասընթացքին հետ մէկտեղ, վարժարանը մասնաւոր խնամով կ'ուսուցանէ Թուրքերէն և Հայերէն։ Աշակերտաց վերամուտն որոշուած է Սեպտ. 9/21ին։ 20—8

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՍԷԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնն երէկ կատարուեցաւ Համիտիէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը, միջօրէին, կառքով յիշեալ մզկիթը գնաց և Ուրբաթու աղօթքն ընելէ վերջ, նոյն հանդէսով վերադարձաւ կայս. Պալատ։ Հիւրանոցին մէջ կ'գտնուէին գերմանական դեսպան Պառոն Մարշալ իր կնոջ հետ, Սպանիական դեսպանը, Ռումանական դեսպանը, Պելճիոյ գործակատարն, Հոլանտական դեսպանը, Սըր Ա. Պարթըլէթ եւայլ օտարազգի աստիճանաւորք, որոցմէ ոմանք, սեննեկապետաց միջոցաւ, արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ

«Երէկ, Ուրբ., Սէլամլըքի արարողութենէն վերջը, Վեհ. Սուլթանին կողմէ շնորհեալ արտօնութեամբ, Գերմանական դեսպան Պառոն Մարշալ պատիւ ունեցաւ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու ոչ-պաշտօնապէս։»

ՄԱՀ ՎԷՀՊԻ ՓԱՇԱՅԻ. — Կայս. Թիկնապահ Վէհպի փաշա, որ քանի մ'օրէ ի վեր աղեաց հիւանդութենէ կ'տառապէր, նախընթաց գիշեր մեռաւ Վանիգիւղի իր ապարանքին մէջ։ Ցուղարկաւորութիւնն երէկ կատարուեցաւ կայս. անձնական Գանձուն ծախքով, և մարմինն ամփոփուեցաւ իր յատուկ դամբարանին մէջ, Սկիւտար։

ՍԸՐ ԱՇՄԷՏ ՊԱՐԹԼԷԹ, որ քանի մ'օրէ ի վեր իր զաւակներուն հետ մայրաքաղաքս կ'գտնուէր, երէկ իրիկուն եւրոպական կառախումբով Լոնտոն վերադարձաւ։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ դեսպան Պառոն Քալիչէ այսօր մայրաքաղաքս կ'սպասուի ճեպընթաց կառախումբով։

ՀԵՌԱԳՐԱԳԻԾ.—Կայս. հրամանաւ, Վանէն մինչև Շատախ հեռագրական գիծ մը պիտի շինուի։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ Գահակալութեան տարեդարձը, Սոֆիայի և Ջէթինեէյի մէջ, այս տարի անսովոր ոգեւորութեամբ մը տօնուեր է։ Օսմ. դեսպանատանց մէջ կոչունքներ տըրուեր և ընդունելութիւնք կատարուեր են։

ՆԵՐՈՒՄ.—Վեհ. Սուլթանը ներում շնորհեց Ռումէլիոյի 40 պուլկարներու, որք զանազան ոճիրներու համար դատապարտուած էին։

ԱԼՊՈՄ.—Մարիէնպատի երեւելիք չքեղ ալպոմ մը ղրկեր են Վեհ. Սուլթանին։

ՍԵՒ-ԼԵՐԱՆ կառավարութիւնը ծանոյց Բ. Դրան թէ Պիէլաշիցայի վերջին դէպքերուն մէջ յանցաւոր ճանչցուած անձինք ձերբակալուած ու պատժուած են։

ԵԷՄԷՆ.— Հիճազի մէջ կազմեալ նպաստամատոյց յանձնաժողովն հեռագրական փոխ գրով մը 200 ոսկի և 900 մէճիտ ղրկեց Եէմէնի կուսակալութեան։ Այս գումարը չքաւորներուն պիտի բաշխուի։

ԹՈՓՀԱՆԷԻ եւմտական յանձնաժողովն, որ Մահմուտ Ճէլալէտտին փաշայի նախագահութեան տակ կ'գումարուէր, ի մօտոյ պիտի լուծուի, կ'ըսէ Մոնիթէօռ։

ՕՍՄ. ՍՊԱՅՔ.—Կայս. Իրատէ մը կ'հրամայէ որ 20 օսմ. սպայք Գերմանիա ղրկուին, Գերման բանակին մէջ ծառայելու համար։

ՍԵՐՊ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿ մ'ալ աւելցաւ այն քննիչ յանձնաժողովոյ վրայ, որ կայս. Իրատէով կազմուած եւ Թուրք և սերպ սահմանագլուխը ղրկուած էր քննութեան համար։ Այս պատուիրակն է Բրիշդինայի Սերպիական հիւպատոսն՝ Մ. Սթանքովիչ։

ՊԷՕՑԻՒՔՏԷՐԷԻ ՀՐԴԵՀԸ.—Այս աղէտը Վոսփորական բարձր ընկերութեան գթութիւնը շարժած է։ Վեհապետին վեհանձն նախաձեռնութիւնն արտասովոր մղում մը տուած է այս գթութեան գործին։ Դեսպանատունները, պահականաւերը, բախտէն նպաստաւորեալ ընտանիքները, ի մի բան ձեռքը դրպանն հասնող ամէն մարդ, ի տես այս շօշափելի դժբախտութեան, կ'բաղձան իրենց ջանքերը միացնել ըստ կարի ամոքելու արկածելոց թշուառութիւնը։ Առաջին օրէն ռուսական դեսպանատունը նախաձեռնութիւն ունեցաւ նպաստամատոյց մասնախումբ մը կազմելու, որ հիմակ կանոնաւոր կազմակերպութիւն մ'առած և սկսած է հանգանակութիւն կատարել։ Ռուսական դեսպանատունը մասնաժողովոյ կազմութիւնը ծանուցած է Բ. Դրան։ Կատարուած հանգանակութենէն զատ, Քոլքիգ և Զապպրէճ ռուս պահականաւերուն նաւաստիներն, յունական եկեղեցւոյ բակին մէջ, չորս կրծօսայ հաստատած են եւ օրական 800 հոգւոյ հաց ու կերակուր կ'բաժնեն։ Աւստրիական Թորիւս պահականաւն ալ օրական 200 հոգի կ'կերակրէ։ Նպաստամատոյց յանձնաժողովոյ անդամք արդէն սկսած են հանգանակութեան։ Տիկիններն ալ առանձին կ'հաւաքեն։ Պահականաւերն հրդեհին օրէն սկսեալ մինչեւ 10 օր պիտի շարունակեն կերակրոյ բաշխումն, կէտոյ հաւաքեալ դրամական նպաստից բաշխումը պիտի սկսի։

—Ռուս դեսպան Մ. Զինովիվ հեռագրաւ Ռուսիոյ կայսեր ծանոյց Պէօյիւքտէրէի աղէտքը։

—Տիկին Մուզաֆֆէր փաշա յաջողած էր հրդեհէն ազատել իր գոհարներու դզրոցը, բայց տունէն դուրս ելնելու ատեն, շուարելով, անծանօթի մը յանձնած էր, որ իսկոյն աներեւոյթ եղեր է այս թեթեւ այլ ծանրագին բեռան հետ։

ՔՍԱԿԱՀԱՏ ՄԸ բռնուեցաւ վերջապէ՛ս երէկ Ղալաթիոյ մէջ։ Սէրհօն անուն հրեայ մ'էր սա, որ Միխալ անուն յոյնի մը ժամացոյցն ու դրամապանակը շորթած պահուն, ձերբակալուեցաւ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ և հանքօգուտ շինութեանց նախարարութեան Ա. երկրաչափ Մ. Րիվէ և իր օգնականը Միւրէֆթէ ու Շարքէօյ պիտի երթան հոն գտնուած ինչ ինչ հանքեր քննելու համար։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ փրանս. նաւատորմին հրամատար ծովակալ Բոդիէ, Իզմիր ժամանած օրն, այցելութիւն տուեր է կուսակալին որ քիչ մը վերջը փոխադարձ այցելութեան գացեր է ծովակալին նաւը։

ՕՍՄ. ՔԱՐԻՒՂ.—Սէրէզէ կ'ծանուցուի թէ Վլահքէօյ գիւղին մէջ քարիւղի երեք հորեր գտնուած են, որք մէկ ժամու մէջ 1000 լիդր քարիւղ կ'արտադրեն։ Գտնողն՝ Ապտիւլ-Գատէր էֆ. սոյն հորերն շահագործելու մենաշնորհ խնդրած է։

ԱՐԿԱԾ.— Օսմ. Պանքային իբրեւ մասնաճիւղ, Իզմիրի մէջ կառուցուած նոր շէնքին լաստակը փլչելով, վրան գտնուող գործաւորները բաւական բարձրութենէ մը վար ինկեր և հինգ հոգի ծանրապէս վիրաւորուեր են։

ՊԶՏԻԿ ՊԱՏՃԱՌ՝ ՄԵԾ ԱՐԴԻՒՆՔ.—Սամանէ 2 ժամ հեռի Պալիչէ գիւղին մէջ, բլուրի մը վրայ էշեր ու աւանակներ կ'արածէին։ Մեղու մը էշերէն մին խայթելու քմահաճութիւնը կ'ունենայ։ Աւանակը, թէեւ խթանին համն առած, բայց խայթօցինը դեռ չէր ճաշակած, կ'սկսի վեր վեր ցատքել, զռնչել եւ կից նետել։ Այս կիցերէն՝ ահագին քար մը տեղէն կ'խախտի և գլտորելով գլտորելով բլուրին տակ կ'հասնի և գիւղին հէք [illegible] կ'ձմլէ իր ծանրութեան տակ։ Խեղճը նոյն միջոցին կ'դիտէր տապալի [illegible] խաղցողներն, որք նոյնպէս առաւել կամ նուազ ծանր վէրքեր կ'ստանան։

ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ.—Երէկ բաւական վայելչազգեստ և գլխարկաւոր յոյն մը, Պալը Ալիի պողոտային վրայ, մանրավաճառ Եորղաքիի դիմելով, 7,000 ղրշ.նոց մուրհակի մը համար դրոշմ գնել կ'ուզէ։ Մինչ Եորղաքի դրոշմաթուղթը դզրոցէն կ'հանէր, մեր չէ պարոնն ալ կ'սկսի յանդիմանել մանրավաճառն ըսելով թէ 7,000 ղրշ.նոց մուրհակի մը քանի ղրշ.ի [illegible] փակցուիլը դեռ չէր գիտեր։ Մանրավաճառը սրտմտելով ետին կ'դառնայ, որպէս զի դրոշմատուրքի կանոնագիրն առնէ և մարդուն աչքը խօթէ. բայց մեր երկայնթաթիկ գլխարկաւորն ալ ձեռքը դզրոցը կ'խօթէ և 230 ղրշ.ի փճել կ'դրպանէ. և յետոյ ուրիշ պատճառ մը պատրուակելով շտապաւ կ'ելնէ կ'երթայ։ Մանրավաճառն, այս անսովոր շտապէն կասկածելով, դրոշմաթուղթերը կ'համրէ և 230 ղրշ.ի պակաս գտնելով, գլխուն պաղ պաղ ջուր կ'իջնէ. բայց չի շուարիր, և իսկոյն կամուրջին գլուխը կ'դիմէ՝ մտածելով որ գողը Ղալաթիայէ եկած ըլլալու էր. և արդարեւ կամուրջին գլուխը թրամուէյի կառքին մէջ կ'գտնէ այս չիք աւազակն, որոյ գրպանէն կ'հանէ գողցուած փուլերը։

—Քանի մ'օր առաջ, Մեծ Կղզիի մէջ, Համիտիէ մզկիթին Ա. Մուէզզին Հաֆըզ էֆ.ի տունը գողեր մտնելով, Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան մը, 18 մէճիտ, 4 արծաթ [illegible], ապարանջան մը, ոսկի ասեղ մը, զոյգ մ'օղ, և բաւական մարգարիտ կողոպտեր են։ Տեղւոյն ոստիկանութիւնը գողերը փնտռելու եռեւէ է։

ԳՆՏԱԿԱՀԱՐ ԱՂՋԻԿԸ.—Երէկ յԱյազէֆանոս, որսորդներու վրիպած մէկ գնտակը գնաց զարկաւ 15 տարեկան աղջիկ մը որ կ'պտըտէր։ Խեղճն անմիջապէս մեռաւ։

ՔԱՐԻՒՂ ԳՏՆՈՒԱԾ՝ ՊՈԼՍՈՅ ՄՕՏ.—Լուր կ'տրուի այս առաւօտ թէ Բէնտիքի շրջակայքը նաւթի [քարիւղի] հոր մը երեւան ելեր է։ Թուրք մը անմիջապէս կատարած է պէտք եղած ձեռնարկները՝ զայն շահագործելու համար։

ԻԶՄԻՐԻ ՄԱՔՍԱՏԱՆ ՀՐԴԵՀԸ.— Իզմիրի մէջ հրատարակեալ յունարէն Ամալթէա լրագրին խմբագրապետն Իզմիրի մաքսատան վերատեսուչէն իմացեր է թէ այրած ապրանքներուն քանակութիւնը 16,000 կամ առ առաւելն 18,000 ոսկւոյ կ'հասնի, որոյ երեք չորրորդ մասն ապահովագրուած է եղեր։ Նրա՞նք թէ այդպէս ըլլայ։

ՑԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՆԵՐՈՒ և միջնորդներու պարտականութիւնները ճշտող նոր կանոնագրութիւնն, որ առեւտրական նախարարութեան կողմէ պատրաստուած էր, Պետական Խորհրդոյ օրէնսդիր ճիւղին յանձնուած է ի քննութիւն։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԶԷՆԸՆԿԷՑՈՒԹԻՒՆԸ

Ֆրանսական մամուլին կարծիքը

Ֆրանսայի քաղաքագէտներուն և լրագրապետներուն համար բոլորովին անակնկալ բան մ'եղաւ Նիքոլա կայսեր առաջարկն, որ մեծ յուզում առաջ բերաւ Բարիզի մէջ։

Կօլուա կ'ըսէ թէ անկարելի է որ Ցարն այնպիսի առաջարկ մ'ըրած ըլլայ, առանց նախապէս խորհրդակցելու Ֆրանս. կառավարութեան հետ, մանաւանդ որ այդ առաջարկ այնպիսի ատեն մ'եղաւ երբ Ցարն ու Մ. Ֆ. Ֆօռ իրարու հետ սիրալիր հեռագրեր փոխանակեցին։

Ժուռնալ դիտել կ'ուտայ այն զուգադիպութիւնն որով անցեալ տարի Օգոստ. 24ին Ֆրանս. Հանրապետութեան Նախագահն ի Բեդերսպուրկ ընդունուեցաւ, և այս տարի Օգոստոս 24ին է որ Մուրավիէվ կոմսը Ցարին առաջարկն հաղորդեց Բեդերսպուրկի օտար դեսպաններուն։ Ժուռնալ կ'գովէ Ցարին նախաձեռնութիւնը, բայց կ'ըսէ թէ վտանգէ և դժուարութենէ զերծ չէ. «Իրաց վիճակ մը, յորում ամենքն ալ իրարու դէմ կը գործեն, խաղաղութեան վիճակ չի կրնար կոչուիլ։ Բայց բոլոր տէրութիւնք պարտաւորուած են ընել այդ ջանքերը, վասն զի վերջին յաղթողներն յայտարարեցին թէ իրաւունք և զօրութիւն ունէին։» Ժուռնալ կ'եզրակացնէ ըսելով թէ 80 միլիոն ժողովրդի հրամայող միապետի մը զէնընկեցութեան առաջարկը լաւ նշան մ'է ապագային համար։

Թան, կոմս Մուրավիէվի շրջաբերականին առթիւ, միջազգային ընդհ. կացութեան վրայ ակնարկ մը նետելէ ետք կ'յարէ.—«Անկարելի է որ Ֆրանսա, որ հաւատարիմ մնացած է տասնութերորդ դարու իր նախնեաց՝ իրաւանց, արդարութեան և մարդասիրութեան սկզբանց, ուրախութեան և յուզման սարսուռով մը չողջունէ Ցարին յայտարարութիւնը։ Անոր մէջ կ'գտնէ լուսաւոր հետքն իր վարպետներուն գաղափարին, արձագանգն այն անդուլ բողոքին զոր մեր ցեղին հանճարը, դարերու ընթացքին մէջ, չէ դադրած բարձրացնելէ՝ բիրտ ույժին յաղթութեանց և պատերազմի չարաչարութիւններուն նկատմամբ վայրագ պաշտամունքին դէմ։ Ուստի համակրութեամբ կ'ողջունէ իր զինակցին վեհանձն նախաձեռնութիւնը։ Ինքը չէ որ խոչընդոտներ պիտի յարուցանէ ի գլուխ հանելու ինչ որ իրապաշտներէ ոմանք ցնորք մը կ'համա-

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,954,532
ՀԱՍՈՅԹ 1896 ՏԱՐԻՈՅ 2,981,236

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,893,700
ՀԱՍՈՅԹ 1896 ՏԱՐԻՈՅ 1,121,900

Ընկերութիւնքս իրենց Կ. Պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի, աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրագնի պայմանով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց առնելը, բացդատարար այն բացարձակ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի մթերեալ գումարներուն առատութեամբ։ — Նաեւ իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած վնասնին 29,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

‹ՄԱՐԻԹԱՅՄ›

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ չոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարները խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիոյ Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ Թիւ 21 և 22 կր. սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

ՄԱՔՐՈՂԱԿԱՆԻ ՄԸ ԵԹԷ ՊԷՏՔ ՈՒՆԻՔ և կը փափաքիք առանց ներքուելու խմծի անմիջական ազդեցութեամբ, Թողէք Եանօսի նման զզուեցուցիչ ջուրերն ու դեղերն, որոց մեծագոյն մասը կեղծ են, ու փութացէք գնել

ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱ VILLACABRAS

աշխարհահռչակ մաքրողականն, որ բնական աղբիւրներէն Բաստէօսեար դուլթեամբ դտուած յստակ ջուր մ'է և ծառ դիւրաւ կը խմուի։ Ազդեցութիւն անմիջական։ ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ ուրիշ լուծողական ջուրերու նման ոչ խիթ և ոչ անհանգստութիւն կը պատճառէ։ Առաւօտ անօթի, ջուրի գաւաթ մը ՎԻԼԼԱՔԱՊՐԱՆ տասը վայրկեան ընդմիջումով երկու անգամէն կէս առ կէս խմել, բաւական է կատարելապէս մաքրուելու։ Պնդութիւն, գլխուցաւ և ստամոքսի խանգարում ունեցողներ, մանաւանդ նստողական կեանք վարող անձինք, եթէ ամէն առտու թէյի կամ գինիի գաւաթ մը Վիլլաքապրա խմեն, կ'ազատին պնդութենէն և անոր հետեւանք հիւանդութիւններէն։

Կը ծախուի ամէն դեղարաններու և դեղավաճառատուններու մէջ։ 26—10

VIN NOURRY

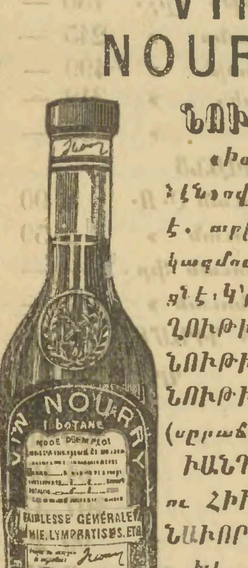

ՆՈՒՐԻԻ ԳԻՆԻ

Եօտով և «Թանինով պատրաստուած է. արիւնը կ'մաքրէ և կազմուածքը կ'զօրացնէ։ Կ'բժշկէ ԱՆԿԱՐՈՂՈՒԹԻՒՆ, ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ՏԺԳՈՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԽՈՑԼԸ (սքրաֆիւլ). ԹՈՔԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐՆ ու ՀԻՒՄԱՆՏԻ ՍԿԶԲՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ։

Խիստ ազդարարւմ է եւ եթէ ԶԿԱՆ ԽՈՒՂԻ առեղ գործածուի, անկէ կրկնապատիկ աւելի ազդեցութիւն առաջ կ'բերէ։

Կ'ծախուի Թուրքիոյ ամէն դեղարաններուն մէջ։ 52—40

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ. Ն
ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Ց'ԵՒՐՈՊԱ

Բարիզ 1 և 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվառ տէ կ'Իթալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան չէնքերն այժմ կը վերաչինուին, որով իր գրասենեակներն առժամապէս փոխադրուած են Նոտր-Տամ տէ Վիքթուառ փողոց Թ.42

1898 Յունուար 1 ին ամբողջովին երաշխաւորեալ երաշխաւորութեան պահեստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կ'ըսանի 4,545.160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր 1845' ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ Միլիառ 320 միլիոն։

1898 ին հնչուն դրամով վճարելի չահերն են 14,400,000 ֆր., 1897 էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000 է աւելի անդամ, որք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոց կ'պատկանի Ընկերութիւնն և որոց կ'վերադարձին Ընկերութեան բոլոր չահերը։ Եթէ մասնակից էք, եւ կամ տակաւին չէք, խիստ չահեկան է ձեզ համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար Յաւիտենական առաւելութիւններ ունեցէք իրեն հաստատուած գործ ապահովագրութեան վրայ, որ հաւիտեան [illegible]. [illegible] ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մահուան ժամանակագրէքը մը մէջ։ Աւելի բացատրական տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ժ. ՈՒ. ՀՕՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Քէնտրլ-Պասդուխոսկ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան Ղալաթիա

ԽԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Կ'ուզուի [illegible] և ֆրանսերէն [illegible]. — Դիմելէք Պանկալթի-Թաքսիմ Հալիմիէ [illegible] Թիւ 38, Օ-Հան էֆ. Կիւմիւշեանի վաճառատունն, որ պիտի գտնէք նշանակեալ նորաձեւութեան համաձայն ընտիր կերպասներ։ Փոխադրելոց հրապարակի վրայ ծանօթ գերձակի մը ձեռամբ և աժան գնով կարել կ'տրուի։ — Վճարման դիւրութիւն։ 70—70

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրփուլի և Միջերկրականի Գծի Բեռնակիր շոգենաւներ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ամասիա	3500	Թիգր	2500
Թամսեա	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնիս	3500	Նէրգիս	2500
Անիւպիս	3000	Բերա	2250
Ասօր	3000	Օձիրիս	2250
Անօրիս	3000	Սֆինքս	2000
Օմմանիէ	3550	Քամբօճիէ	1500
Ձարոս	2750	Կիւէ	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՌԻԹՕՅԼ և ԸՆԿ. Ռեւթեր խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.
34, Ճէյմս Ստ. թր. Լիվըրփուլ

ՖՐԵՏ ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.
ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Լիվըրփուլի և Արեւելեան Գծի Բեռնակիր շոգենաւներ

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վիքթորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Ամէրիքան	10500	Էմիլիէն	3500
Քէլթիքան	10500	Բրեժիեն	3000
Լանգաստրիան	9000	Ալէքիան	2500
Ֆիլադելֆիա	9000	Արապիան	3500
Գոլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Յօրքիան	8000	Անատոլիան	2500
Պասդոնիան	8000	Ալգերիան	2500
Ֆլորենթիան	8000	Լէսպիան	2000
Թիւնէզիան	3700	Մինիօ	900
Վենէցիան	3700	Օպորդօ	800
Սիսիլիան	3700	Լիսպոն	800
Ցանդիան	3500		

Ֆտղէն չոգ., Նաւապետ Լիթլըր, Բոթիէն գալով դէպ ի Օեսա. 3 անյապաղ պիտի երթայ Լիվըրփուլ։

ԱՐԲԻՆ չոգ. Նաւապ. Հիթ, այս չաբթու կ'մեկնի ուղղակի ի Լիվըրփուլ։

Ֆըլէմ չոգ. Նաւապ. Լոկըն, Լիվըրփուլէ կ'սպասուի ամսոյս 8ին։

Ապրանք տերերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքն ալլու փոխադրելու կամ Ղալաթիա մաքսատունէն հանելու համար իրենց հրահանգը գրել չոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ. ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Մէհմէտ Ալի փաշա խան, Թիւ 1 Ղալաթիա

ՌՕՍԻԱ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 հիմնուած. Իրատէսով արտօնեալ	Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆր.
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ	Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա, 37	1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵԱՆՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.	1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան ճիւղ ի Կ. Պոլիս Ղալաթիա, Քարաքէօյի վրայ (Հին Մաքսատան թեւը)
Ը. ՉԻՒՐՇԻՔՅ
Ընդհ. Գործակալութեան համար ԹԷՕՏՕՐ ՓԷՆԳԷ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	Ֆրանք	14,500,000
Պահեստի դրամ	»	26,504,000
Տարեկան հասոյթ	»	58,937,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէն մթերանոցներ և բնակարաններ և անոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիններով։

Լիազօր Ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պաղչէ-Գաբու, Անամիտաիս խան, 20, 21, 22

ՄՈՒԶՈՒԱԼ ԼԱՅՖ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՇԽԱՐՀԻ ԷՆ ԿԱՐԵՒՈՐԸ
ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1842 ԻՆ Ի ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,314,000,000 ՖՐ. ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃՐԼ.
1897 ՏԱՐԻՈՅ ՀԱՍՈՅԹՔ 280,600,000 ՖՐԱՆՔ

Այժմու ապահովագրութիւնք և ցկեանս եկամուտ 4 միլիոն 853 միլիոն ֆրանք
Յաւելուած (Նախահաշուութեան դրամագլուխ) 183 900.000 ֆր.

ՄՈՒԶՈՒԱԼ ԼԱՅՖ բաժնետէր չունենալով ապահովագրուողները միայն կ'վայելեն թէ' ապահովագրութեան և թէ չահագործման բոլոր օգուտները։

Անփոփոխ եւ հաստատուն բաժիներ

ԳՈՐԾԱԿԱՆ ՍԱԿԵՐ. — Ապահովագրութեան մուտքեր Ամբողջ կեանք ցկեանս եւ ժամանակաւոր բաժիներով։ Մուտքի 5 0/0 պարտաթուղթ։ Մուտքի մասնակի եւ չորսամեակի [illegible]։ Ուղղակի խման՝ ըստ կամս [illegible] 10, 15, 17 և մինչեւ 18,39 0/0 [illegible]։

Ընդհ. Գործակալ Հ. ՏԸ ԱՆՏՐԻԱ
Գործակալութեան վարիչ ԱԼՊԵՐՏ ՄԷՕԼՀԱՒԶԷՆ
Պոլիս. Պաղչէ-Գաբու Իպրէթ Պէյ խան

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. 3½. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ։ Արտասահման 40 ֆր. 6 ամս 20, 3 ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լօքալ։

Իւրաքանչիւր թերթին կ'ստորագրէ մի միայն
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Ան որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք

Խմբագրութեան ուղղուած նամակ և այլ գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ՝ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ» ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Նº 23. 25, Պապը Ալի Ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (13)

ՔԱՍԻՄ

ՎՐԷԺԽՆԴԻՐԸ

ՎԷՊ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

—Կ'ենթադրեմ որ, յարեց Օր. Գասնանկըրեան, մասնաւորապէս ձեզի համար պատրաստուած էր Տիգրան այս ատենաբանն, որ ամբողջ զգացում, սէր կ'բուրէր, եւ հիմա առիթը ներկայանալուն քարը տեղը դրաւ։

Ատենաբանին նկատմամբ Վարդենիի ըրած ենթադրութիւնը բոլորովին զգլխեց թեթեւսոլիկ աղջիկն, որ այս քաղցր տպաւորութեան տակ պահ մը մոռնալով Մրայոնեանը, սկսաւ դարձեալ Տիգրանին չուրջ դառնալ եւ չարունակել իր քծնումները։

Մրայոնեանի մրցանակին ժամն հասած էր, Վահրամ պէյի առաջարկին վրայ, որ անշուշտ աննպաստ չէր, հետեւեալը վիճակեցաւ երիտասարդ դրամատէրին։

Ծով ու ցամաք ասքիդ տակ,
Ո՞ւր կ'վազես չարունակ,
Հոս քեզ համար սիրտ մը հէգ,
Հալի գիշեր ու ցորեկ։

Պ. Սուրէն Մրայոնեան իր լուրջ բնաւորութեան համեմատ մեղմօրէն ժպտեցաւ այս վիճակին վրայ, իսկ մեծահարուստ հրաւիրեալներէ ոմանք, որ անկէ պատիւ առնելով հա'ւքերծ, երեկոյթին առթիւ բաւական ընտանեցած էին հետն, սկսան տարբեր ձեւերու տակ մեկնութիւն տալ մրցանակին։ Անոնցմէ մին մանաւանդ, որ թէեւ իր ստորադասեալներուն և իրմէ կախում ունեցողներուն հանդէպ անքաղաքավար, բիրտ, կոշտ, դիւրագրգիռ, սակայն իրմէ բարձրերուն առջեւ քծնիլ և չահ ակնկալած անձանց հաճոյ երեւնալու համար ամէն կարգի կեղծաւորութիւն, չողոքորթութիւն, պնակալէզութիւն ընել գիտցող ստորնոկ մ'էր, Մրայոնեանի հաճոյ երեւնալու և անոր համակրութիւնը չահելու առիթն հասած նկատելով, արուեստական ժպիտով մը, որ կեղծաւորներուն միայն յատուկ է,

—Աւասիկ ճշմարտութիւն մը, որ կատարելապէս կ'բացատրէ ընդհանուրին բաղձանքն ըսաւ։

—Այո', կրկնեցին, ջօջերէն ոմանք, համամտութիւն յայտնելով իրենց ընկերակցին։

—Մէկ սիրտ մը չէ որ գիշեր ցերեկ ձեզ համար կ'հալի, այլ ամէնուն սիրտն ալ կ'ըղձայ որ բոլորովին մեր մէջ ունենանք ձեզ, յարեց կեղծաւորը։

—Պատիւ կ'ընէք, պատասխանեց Մրայոնեան, գլխովը փափուկ խոնարհութիւն մ'ընելով, երջանիկ պիտի սեպէի զիս, եթէ միշտ Պոլիս բնակելով վայելէի այս թանկագին ընկերութիւնը, սակայն...։

Վարդենի' որ չատ կ'չահագրգռուէր Մրայոնեանի վերաբերեալ խնդիրներով, անոր մրցանակին կարդացուելէն վերջ, առանց ինքզինք մատնելու ամբողջ ուչադրութիւնն երիտասարդ դրամատէրին նուիրած էր և սրտի կատարեալ անձկութեամբ կ'սպասէր Մրայոնեանի և վաճառականներուն միջեւ սկսուած խօսակցութեան ելքին։ Այն' որ բոլորովին Պոլիս մնալ առաջարկած էր երիտասարդին, գրեթէ մանկամարդ աղջկան սրտէն խօսած էր, սակայն անքաղաքավար մարդն այնչափ չատ կ'խօսէր որ, ճիշտ այն պահուն երբ վճռական պատասխան մը պիտի տար Մրայոնեան Պոլիս հաստատուելուն եւ կամ չհաստատուելու մասին, ընդմիջելով զայն,

—Բաւական է որ մարդ մը Պ. Մրայոնեան ըլլայ, աշխարհիս երեսն անկարելի բան չի կրնար ըլլալ անոր համար ըսաւ։

—Շատ ազնիւ էք, էֆէնտի, պատասխանեց Մրայոնեան, քաղաքավարական կատարեալ նրբութեամբ, անշուշտ ձեր ինձ նկատմամբ տածած համակրութիւնն է որ չափազանցել կուտայ Մրայոնեանի արժէքը։

—Քաւ լիցի', քաւ լիցի', յեղյեղեցին խումբին մարդիկը սրբապղծութեան մը հանդէպ խղճահարողի ձեւերով։

Վարդենի կատաղութենէն ինքզինքը կուտէր, այս ինչ ապուշ մարդիկ էին երիտասարդը պաշարողներն, որ բերան բանալ չէին տար անոր։ Շահեկան խօսակցութիւն մը սկսան աղէկ, բայց գոնէ ձգելու չէ՞ն որ Մրայոնեան ալ իր որոշ պատասխանը տայ։ Երիտասարդ դրամատէրն, որ բնաւ աչքէ չէր վրիպեցներ Օր. Գասնանկըրեանի ամենամանր չարժումն իսկ. կատարելապէս տեղեակ էր գեղանի աղջկան հիւծող անձկութեան, և այս խիկ պատճառով խուսափողական ընթացք մը բռնած' կ'ըզգուչանար Պոլիս հաստատուելու խնդրոյն համար որոչ պատասխան մը տալէ. ուստի խօսք առնելով.

—Ժամանակն ամէն բան ընելու կարող է, ըսաւ լրջութեամբ։

—Բիչ մը բարեյօժարութիւն ունեցէք յարեց կեղծաւորն, և ահա մեր առեւտրական հրապարակը պիտի հըպարտանայ, իրեն գլուխ ունենալով Մրայոնեան աշխարհահռչակ տունն. Եւրոպա մէկէ աւելի ունի իր միլիոնատէրերը, մեկ հատ մ'ալ մեզի չկըլա՞ր։

—Եւ եթէ Պ. Մրայոնեան աւելի համակրի մեր միջավայրին ու իր սիրովը պատուէ մեր աղջիկներէն մին, այն ատեն հոգւով մարմնով Պոլսեցի կ'ըլլայ, յարեց ծերուկ վաճառական մը, որ բնաւ զաւակ չունէր և ո և է անտեղութիւն չէր նշմարեր Մրայոնեանին Պոլսէն աղջիկ առնել առաջարկելու մէջ։

—Բայց չափէ աւելի պատիւ կ'ընէք. կակազեց Մրայոնեան, գրեթէ նեղուելով։

—Գասնանկըրեան էֆէնտի, ինչո՞ւ չէք օգներ մեզ, գոռաց կեղծաւորը։

—Բոլորովին համամիտ եմ ձեզ, պատասխանեց այս վերջինն ու մինչդեռ Ջօջերու խումբն երիտասարդ դըրամատէրով կ'զբաղէր, Տիգրան' Վահրամին մօտենալով։

—Ինչ կ'անցնի կ'դառնայ կոր անդին հարցուց։

—Խելքս հասած չունի պատասխանեց, այս վերջինը։

—Խե՞նդ են, ի՞նչ են կրկնեց Տիգրան, հիմա ասանկ խօսքեր ընելուն տե՞ղն է, ի՞նչ պիտի ըսէ մարդը։

—Ինչ պիտի ըսէ, վրանին պիտի խնդայ։

—Հարկաւ, պէ ախպար. աս ի՞նչ կեղծաւորութիւններ, ի՞նչ խենդ ու խելառ առաջարկներ են. մարդն իրենց հրաւէրին կ'սպասէր կոր Պոլիս հաստատուելու համար։

—Այդչափին խելքդ չի հասնի՞ր, պարզապէս մարդունմէն [illegible] կ'մուրան կոր, յիմարները կ'կարծեն որ ասանկ կեղծաւորութիւններ ընելով մեծ մեծ վարկեր բանալ կուտան իրենց, ան ի՞նչ հանած վաստած է գիտե՞ս, մինչեւ որ հարիւրին երկու հարիւր ապահովութիւն չառնէ, հինգ փարա չի տար մարդու։

—Շատ հարստութիւն ունի՞։

—Ի՞նչ կ'ըսես, տղա՞յ ես, միլիոններու տակ կ'ստորագրէ և եւրոպական ո՞ր դրամատան որ ներկայացուի ստորագրութիւնն, անմիջապէս հնչուն դրամի կ'վերածուի։

—Ի՞նչ գործ կ'ընէ, հարցուց Տիգրան տենդոտ հետաքրքրութեամբ։

—Գործ չընէր, պատասխանեց Վահրամ պաղարիւնով։

—Ի՞նչ կ'ընէ ուրեմն։

—Դրամ կ'ծախսէ և տարին անգամ մը ուղեւորութիւն կ'ընէ Հնդկաստան։

—Բայց հարկաւ բանի մը կ'գործածէ դրամագլուխը։

—Բանի մ'ալ չի գործածեր. ամբողջ հարստութիւնը արժէթուղթի վերածած է եւ ահագին քանակութեամբ տոկոս կ'առնէ անոնցմէ։ Ֆրանսական ա՞նթը կուզես, Անգլիական Քոնսոլիտ է՞. Եգիպտակա՞նը, Սուէ՞զը ամէնքն ալ ի պահ դրած է պանքաներն. մինչեւ իսկ մեր Շիրքէթի բաժնեթուղթերէն մեծ քանակութեամբ գնած է, եւ աւելորդ է ըսել թէ մինակ այս թուղթէն որչափ կ'չահի։

Տիգրան հետզհետէ կ'հետաքրքրուէր, Վահրամի բերնէն Մրայոնեանի միլիոններուն պատմութիւնը լսելով։

—Բայց ի՞նչ միջոցներով չահած է այս հարստութիւն հարցուց։

—Մեր քնացած ատեն անոնք գործեր են, հառաչեց Վահրամ' խորունկ ա՜խ մը քաշելով, մենք կ'կարծենք որ մեր շրջանակէն դուրս աշխարհ չկայ, ես քեզ կ'խարեմ, դուն ալ միւսը եւ այսպէս տափակ առեւտրականներ ըլլալէ ուրիչ բանի չենք ծառայեր։ Մարդիկն ուղեւորութիւններ ըրեր, ծով ցամաք, անապատ անցեր, Հնդկաստան գացեր են. հոն նեղուեր, տառապեր, վերջապէս գործ մը հաստատեր, միլիոններ չահեր են եւ հիմայ ալ այսպէս ուր որ երթան, իչխանաբար կ'ուտեն կ'խմեն եւ... աղջիկներուն խելքը կ'առնեն առանց մէկին հետ ամուսնանալու։

Շար.